

**Дѣецъ** с. м. дѣятель, факторъ: Онии български дѣйци, които сѣ имали такъва преданность къмъ народътъ си. *Пс. 9—10 р. 5.* Това сѣ най-главни-ти два дѣйци, кои-то направятъ дѣте-то добро или зло. *Л. Д. 1869 р. 105.* Поборници-тъ на народно-то слово бѣха взели да са явяватъ и въ редъ-тъ на дѣйци-тъ за възраждане-то на Българщина-та. *Л. Д. 1876 р. 40.*

**Дека** 1) нар. *вопр.* гдѣ? Дека седе сиракъ Проданъ? *М. 12.* Хемъ за крале си пита (*сура мамие*) Дека седи, дека си е? *Вс. 54.* Татко! дѣка си? чуешъ ли ти сичко? *Тб. 103.* 2) нар. *относ.* гдѣ: На юдинско 'оролище, Дѣка юди 'оро игратъ. *М. 20.* Дѣка Татунча на-мѣрятъ, Глава-та да му обземѣт. *Д. 31, 23—24.* 3) гдѣ бы ни: (*Левитъ Нико*) на тебе сѣ фалба фале, Дек' те найде, да те задре. *М. 439.* Саве сино, що те наша зове. Дек' ке те найде, ке те погубе. *йб. 440.* **Дека годиръ** куда бы ни, *идъ бы ни:* Неканен стана', отидо', дек годѣр мене тури'а *Пс. 11—12 р. 175.* **Дека да** (*сгм*) гдѣ бы ни: Дека да сте, три кчина, Дека да сте сега да сте, Зере азе ке загине. *В. 303.* *Де* си, *ка* си, свет Никола, *Де* си, *ка* си, тукъ да додеш! *Пс. 11—12 р. 158.* **Декъто** гдѣ: Нашитѣ сънародници дирили сѣ спасе-нieto си въ преселението по чужбини, дѣкъто вече сѣ се откъснали отъ народътъ си и рано или късно ште да загинатъ за тоя народъ. *Пс. 9—10 р. 8.* **Дека стоишъ** на мѣстѣ: Молчи, мале, онѣмела, Дека стоишъ ослепела! *М. 383.* 4) когдa: Тамъ дека она шѣеше, Тамъ дека она кроеше, Свиха сѣ, Стоино, завиха Две силни вили ветрушки. *М. 20.* Тамъ дека сѣ шета и сѣлдзи си рони——Тога сѣ зладела незнаена деліа Со сива идица, личенъ свѣти Георги. *йб. 31.* *Ка* покани и по-пови——и владици Да сѣ венчатъ со невеста, *Дека* стигна диво пиле——*йб. 139.* Ясъ дека шетамъ нисъ село, Ясъ не си фащамъ ярани——и побратими, Тук' барамъ момче за мене *йб. 489.* 5) что *какъ въ знач.* союза, *такъ и въ той его функции, по которой онъ замѣняетъ относ.* мѣстоим. который, -ая, -ое; потому что: Кога стигна цѣрна Арапина, Дека влече делибаша Марка, Дека влече по студни калдарми, Провикна сѣ Айдугоу дебелъ Новакъ. *йб. 143.* Ми дойде да сѣ убодамъ; Та жалъ ми падна за майка, Дека сумъ еденъ у майка. *йб. 477.* Я излезъ, мале, да видишъ Ювану дѣсна рѣчица, Дѣкъ ми на гергевъ паднала. *Л. Д. 1876 р. 152.* **Дека-дека** то-то: Отъ малъ Стоанъ сиромашецъ, Се главцель дека овчаръ, дека козаръ. *В. 332.* *По частому употребленію этого союза на улицахъ погонщиками и извозчиками сложилось производное реченіе Декане:* Глѣтъ и ясенъ викъ и декане. *Тб. 37. Ср. дѣто.*

**Дексамъ** и. л. произв. отъ греч. δέχομαι принимаю: Бегай сега, Учен. Зап., Болг. сл. 31